

Kerncijfers 2013

Gastvrijheidseconomie

Economisch belang sector

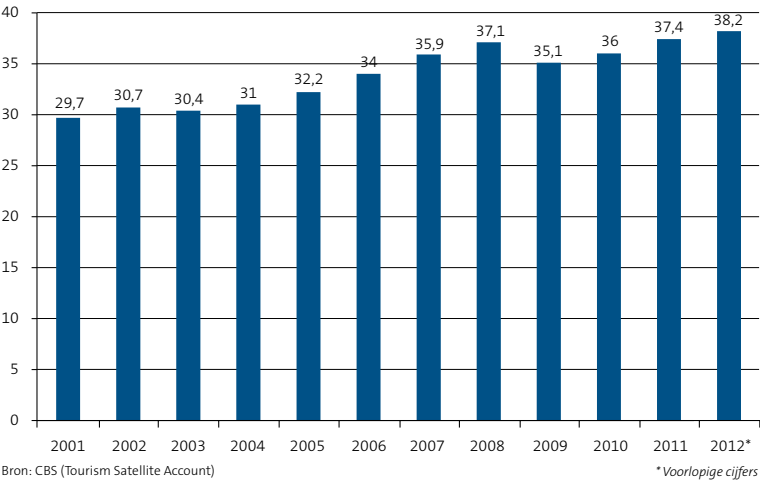
Bestedingen en werkgelegenheid* toerisme en recreatie in Nederland in 2012**

	Inkomend toerisme	Binnenlands toerisme	Uitgaand toerisme	Totaal
Toeristisch (x mld. €)	6,7	17,8		
Zakelijk (x mld. €)	1,4	3,1		
Uitgaven van uitgaand toerisme dat in Nederland achterblijft (x mld. euro)			4,9	
Totaal (x mld. €)	8,1	20,9	4,9	33,8
Aankoop duurzame recreatie-goederen (x mld. €)				2,5
Sociale overdrachten (x mld. €)				1,9
Totale economische betekenis toerisme en recreatie (x mld. €)				38,2
Aandeel bruto nationaal product				2,9%
Toeristische banen				413.000
Aandeel totaal aantal banen in Nederland				4,5%
Toeristisch arbeidsvolume (fte's)				255.000
Aandeel totaal arbeidsvolume (fte's) in Nederland				3,8%

Bron: CBS
(Tourism Satellite Account)

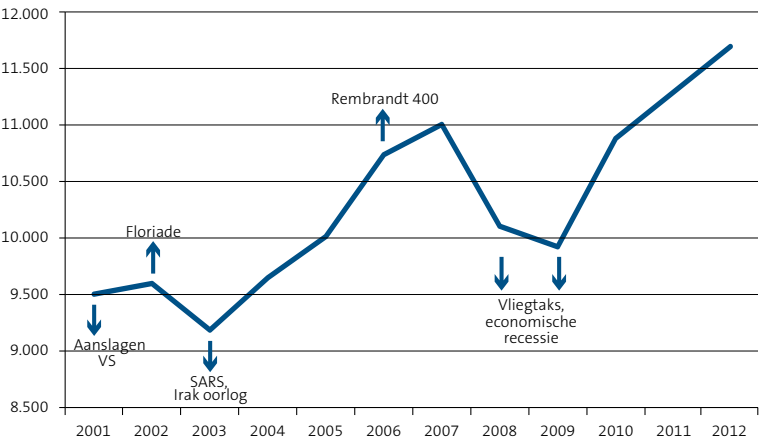
* Voorlopige cijfers
** De Tourism Satellite Account (TSA) hanteert een strakke definitie van de gastvrijheidseconomie. Bestedingen aan vrijetijdsactiviteiten die korter duren dan twee uur blijven buiten beschouwing. Daarnaast worden niet alle relevante bestedingscategorieën meegenomen (bijvoorbeeld fun shoppen). Verder gaat het bij de TSA alleen om de directe bestedingen; effecten bij toeleverende partijen worden niet meegenomen.

Ontwikkeling totale bestedingen toerisme en recreatie in Nederland (x mld. €)

Inkomend toerisme

Ontwikkeling inkomend toerisme van Nederland (gasten, zowel toeristisch als zakelijk, x 1.000)

Inkomend toerisme van Nederland (gasten, zowel toeristisch als zakelijk)
naar land van herkomst (x 1.000)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Duitsland	2.669	2.744	2.848	2.978	3.010	1%
Groot-Brittannië	1.639	1.409	1.555	1.508	1.614	7%
België	1.109	1.172	1.257	1.345	1.462	9%
Frankrijk	575	574	669	666	642	-4%
Italië	370	369	443	438	435	-1%
Spanje	368	351	440	425	406	-5%
Zwitserland	151	164	181	202	218	8%
Denemarken	148	135	150	137	136	-1%
Rusland	107	101	122	146	162	11%
Zweden	112	100	114	125	138	10%
Noorwegen	93	91	102	110	121	11%
Finland	54	46	52	66	66	-1%
Overig Europa	890	890	855	869	888	2%
Verenigde Staten	800	767	900	952	938	-1%
Canada	116	104	128	132	132	0%
Brazilië	61	60	85	102	109	7%
Overig Amerika	91	86	110	133	144	8%
Japan	116	100	120	112	138	23%
China (incl. Hongkong)	129	147	126	157	198	26%
India	51	50	64	68	78	14%
Overig Azië	260	267	313	354	373	5%
Australië & Oceanië	112	109	147	159	163	3%
Afrika	84	84	103	115	112	-2%
Totaal	10.104	9.921	10.883	11.299	11.680	3%

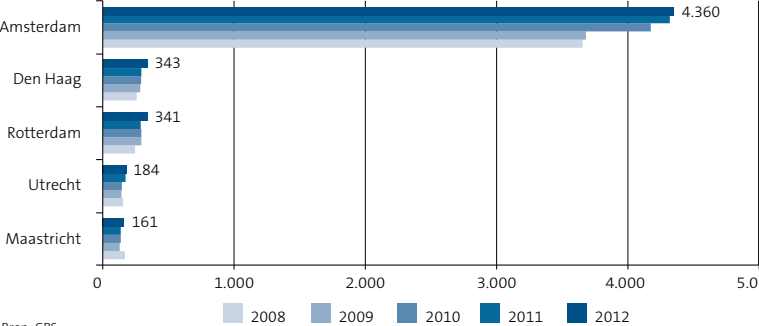
Bron: CBS, bewerking NBTC

Inkomend toerisme van Nederland (gasten, zowel toeristisch als zakelijk)
naar toeristengebied als bestemming (x 1.000)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Vier grote steden	4.330	4.391	4.922	5.107	5.234	2%
Noordzeebadplaatsen	1.343	1.374	1.492	1.491	1.487	-0,3%
West- en midden Brabant	596	561	683	685	729	7%
O-Brabant, N-M Limburg, Rijk v. Nijmegen	491	467	465	493	580	18%
Zuid-Limburg	348	283	316	323	370	14%
IJsselmeerkust	287	343	298	276	356	29%
Deltagebied	244	220	228	276	252	-8%
Veluwe en Veluwerand	215	202	204	214	249	16%
Twente, Salland, Vechtstreek	229	161	184	184	215	16%
Waddeneilanden	199	208	202	230	187	-19%
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	137	162	146	139	163	17%
Utrechtse heuvelrug, het Gooi	119	124	147	149	138	-7%
Achterhoek	58	45	45	68	60	-12%
Hollandse en Utrechtse meren	58	57	50	64	55	-13%
Meren Friesland en omstreken	71	75	74	95	54	-43%
Gelders rivierengebied	31	20	29	22	24	8%
Overig Nederland	1.351	1.228	1.399	1.485	1.527	3%
Totaal	10.104	9.921	10.883	11.299	11.680	3%

Bron: CBS

Inkomend toerisme van Nederland (hotelgasten, zowel toeristisch
als zakelijk) in grote Nederlandse steden (x 1.000)

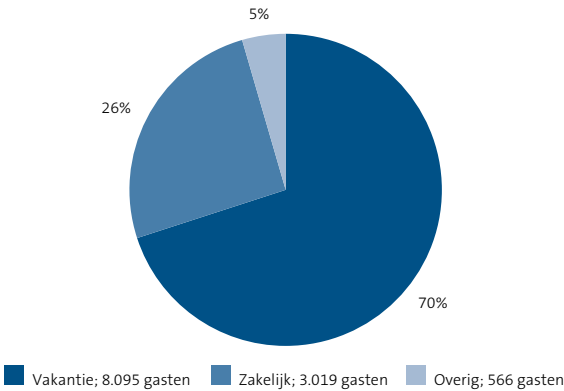
Bron: CBS

Inkomend toerisme van Nederland (gasten, zowel toeristisch als zakelijk) naar type accommodatie (x 1.000)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Hotel	8.035	7.754	8.727	9.027	9.357	4%
Bungalowparken	1.282	1.290	1.323	1.437	1.501	4%
Campings	682	756	734	746	729	-2%
Groepsaccommodaties	106	121	99	91	93	2%

Bron: CBS

Motief en aantal inkomende verblijfsgasten voor bezoek aan Nederland in 2012 (aantal gasten x 1.000)

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012 NBTC

Top 5 internationale zakelijke verblijfsgasten in Nederland in 2012 (x 1.000)

1	Britten (518)	3	Belgen (298)	5	Fransen (197)
2	Amerikanen (305)	4	Duitsers (253)		

Bron: CBS; bewerking NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

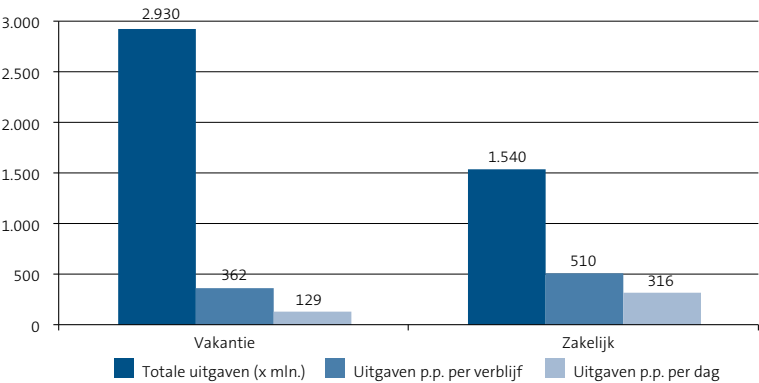
Aantal internationale congressen per land naar definitie ICCA en UIA

Plaats	Land	ICCA*		Land	UIA**	
		2011	2012		2011	2012
1	Verenigde Staten	759	833	Singapore	1.011	1.055
2	Duitsland	577	649	Japan	609	776
3	Spanje	463	550	Republiek Korea	553	662
4	Groot-Brittannië	434	477	Verenigde Staten	752	658
5	Frankrijk	428	469	België	546	608
6	Italië	363	390	Frankrijk	626	563
7	Brazilië	304	360	Oostenrijk	442	509
8	Japan	233	341	Spanje	430	480
9	Nederland	291	315	Duitsland	440	376
10	China P.R.	302	311	Australië	346	301
11	Oostenrijk	267	278	Groot-Brittannië	295	272
12	Canada	255	273	Italië	270	262
13	Australië	204	253	Canada	188	232
14	Zwitserland	240	241	Denemarken	134	188
15	Zweden	195	233	Noorwegen	190	184
Totaal		10.070	11.156	Totaal	10.743	10.498

Bron: ICCA
* Criteria int. congres: min. 50 participanten, reguliere basis, congres moet zich tussen tenminste 3 landen bewegen en het betreft de associatiemarkt

Bron: UIA
** Criteria int. congres: min. 250 participanten, waarvan min. 40% buitenlands, min. aan nationaliteiten 5, min. duur van het congres 2 dagen, het betreft de non-corporatemarkt (associatie- en gouvernantele congressen) (Nederland nam in 2012 de zeventiende positie in met 178 congressen. In 2011 waren dat er 323)

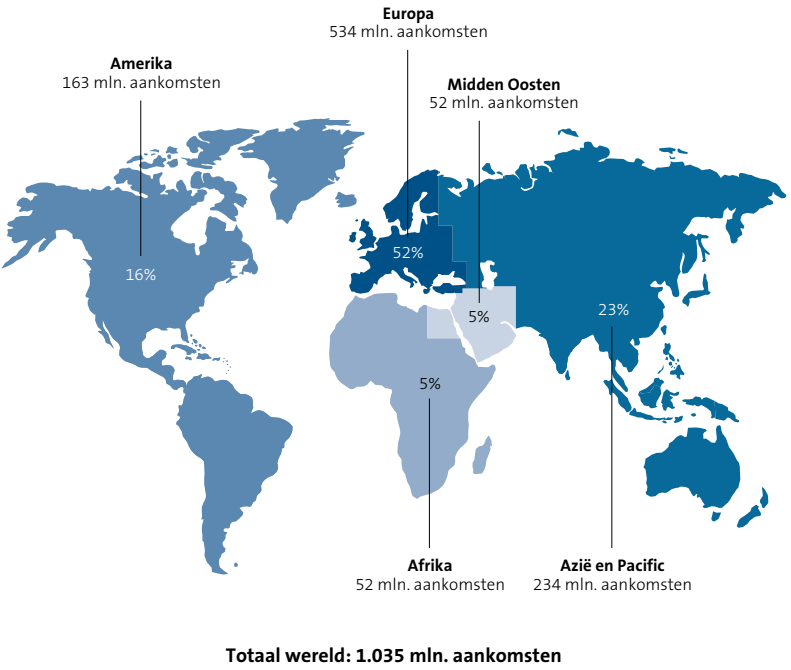
Bestedingen inkomende verblijfsgasten naar motief van bezoek aan Nederland in 2012 (in euro's)

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012 NBTC

Internationaal toerisme

Omvang en aandeel internationale aankomsten naar regio in 2012*

Bron: UNWTO

*Voorlopige cijfers

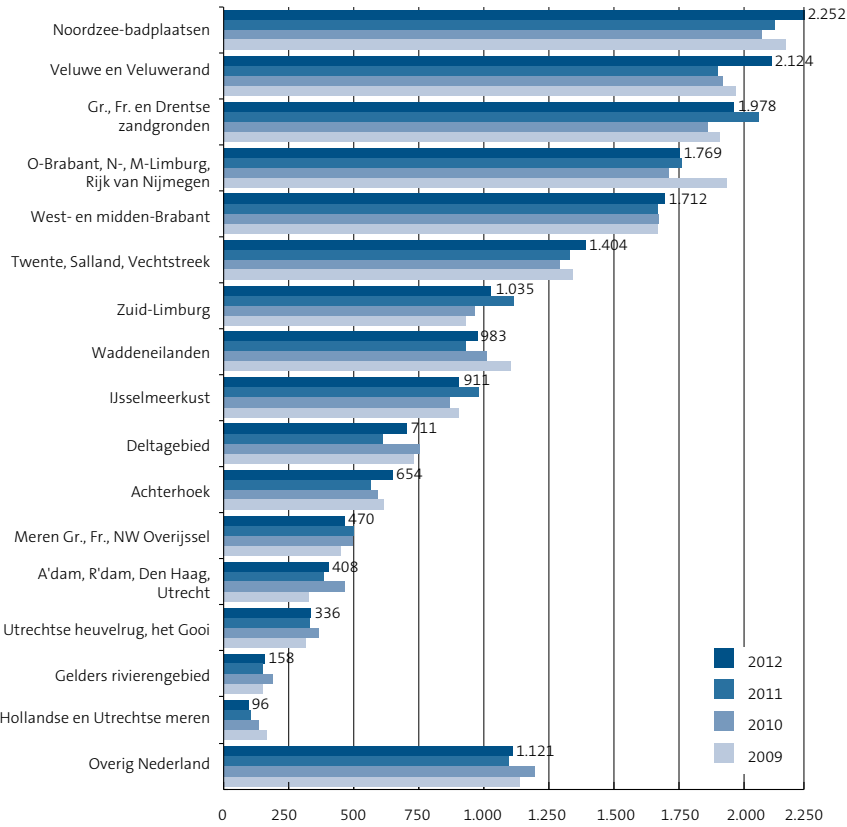
Binnenlands toerisme

Aantal binnenlandse vakanties van Nederlanders (x mln.)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Vakanties 2 - 4 dagen	8,9	9,3	9,2	9,5	10,1	6%
Vakanties 5 - 8 dagen	5,9	6,0	5,7	5,6	5,5	-3%
Vakanties 9 dagen en meer	2,6	2,7	2,8	2,6	2,6	-3%
Totaal binnenland	17,4	18,0	17,7	17,7	18,1	2%

Bron: NBTC-NIPO Research, ContinuVakantieOnderzoek (CVO)

Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar toeristengebied als bestemming (x 1.000)

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar logiesvorm (x mln.)

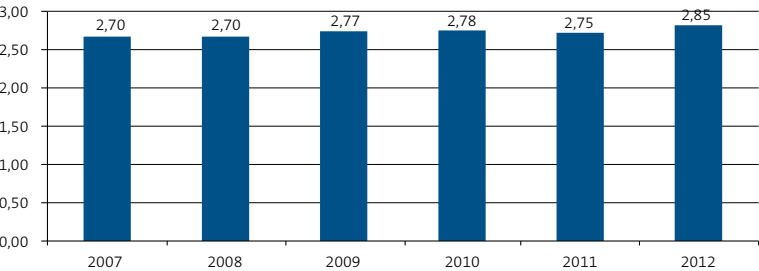
	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
- Bungalow/zomerhuisje	5,4	5,7	5,4	5,7	5,4	-6%
- Hotel, motel, pension	3,2	3,4	3,6	3,6	4,2	15%
- Kamperen	2,7	2,8	2,7	2,8	2,6	-7%
- Overig	2,3	2,1	2,3	2,0	2,2	14%
Totaal toeristische vakanties*	13,6	13,9	14,0	14,1	14,4	2%
Vakanties op vaste standplaatsen**	3,8	4,0	3,7	3,7	3,8	3%

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

* Toeristische vakanties: alle binnenlandse vakanties die niet op vaste standplaatsen worden doorgebracht

** Vakanties op vaste standplaatsen zijn vakanties in eigen tweede woningen, op eigen boten, in eigen (sta)caravans op vaste standplaatsen

Totale bestedingen van Nederlanders aan vakanties in eigen land (x mld. €)

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Meerdaagse zakenreizen van Nederlanders in eigen land in 2011

Participatie	Reizen Overnachtingen	520.000 reizigers per kwartaal
Frequentie		2,2 keer per kwartaal
Volume		4,55 miljoen reizen per jaar
Economische waarde		7,6 miljoen overnachtingen per jaar 1,45 miljard euro

Bron: NBTC-NIPO Research, ContinuZakenreisOnderzoek (CZO)

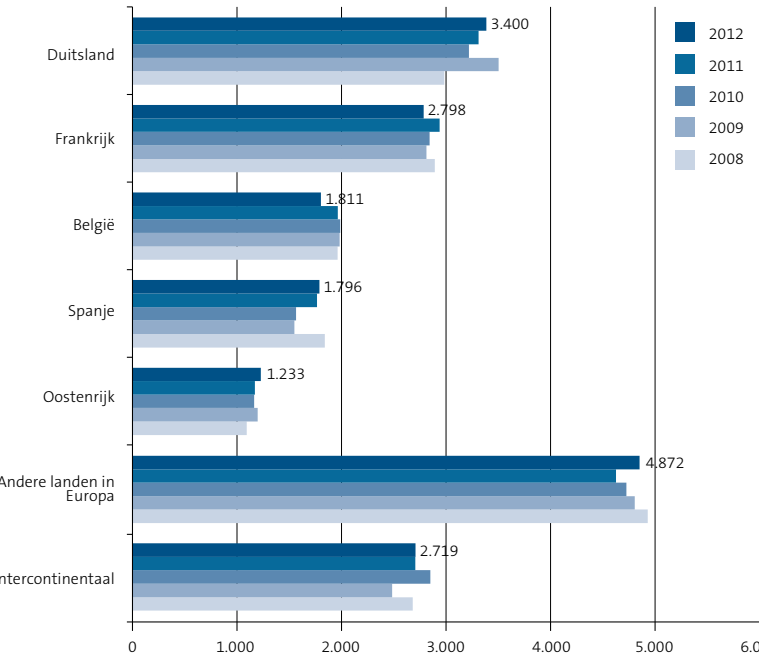
Uitgaand toerisme

Vakanties van Nederlanders in het buitenland (x mln.)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Vakanties 2 - 4 dagen	3,4	3,8	3,6	3,7	3,8	2%
Vakanties 5 - 8 dagen	5,6	5,6	5,6	5,8	5,8	-0,1%
Vakanties 9 dagen en meer	9,5	9,0	9,3	9,1	9,1	-0,1%
Totaal buitenland	18,5	18,4	18,4	18,6	18,6	0,4%

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Vakanties van Nederlanders in het buitenland naar bestemming (x 1.000)

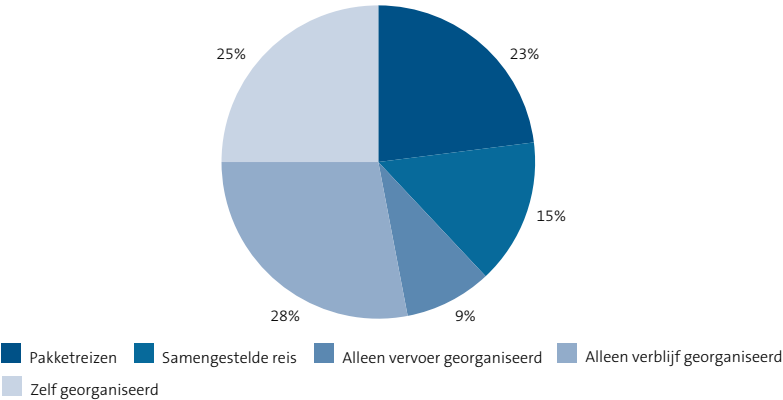
Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Vakanties van Nederlanders in het buitenland naar logiesvorm (x mln.)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
- Hotel, motel, pension	7,7	7,7	7,8	7,8	8,0	3%
- Kamperen	3,0	3,1	3,1	3,0	2,8	-7%
- Bungalow/zomerhuisje	2,7	2,8	2,7	3,1	2,9	-6%
- Appartement	2,0	2,1	2,0	2,0	2,1	3%
- Overig	3,0	2,7	2,9	2,6	2,8	7%

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Organisatiegraad vakanties van Nederlanders in het buitenland in 2012

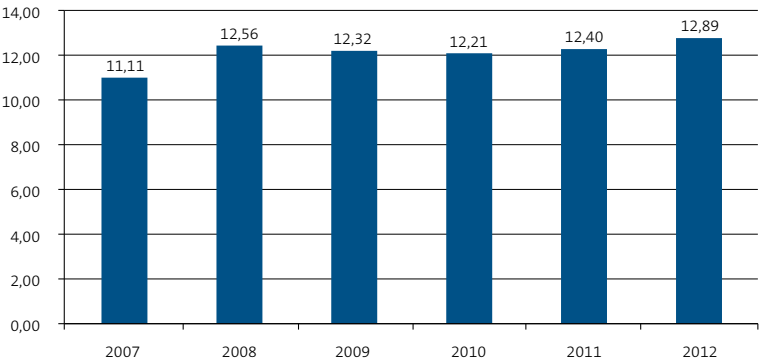
Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

ANVR-georganiseerde reizen van Nederlanders naar het buitenland

Zomer 2012 + winter 2012/2013	Aandeel 2012	Groei % t.o.v. 2011
Vliegreizen	62%	1%
Eigen vervoer reizen	30%	-10%
Busreizen	4%	-7%
Treinreizen	1%	-26%
Cruises	1%	5%
Overig	2%	-26%
Totaal	100%	-4%

Bron: ANVR-GfK travelscan

Totale bestedingen van Nederlanders aan vakanties in het buitenland (x mld. €)

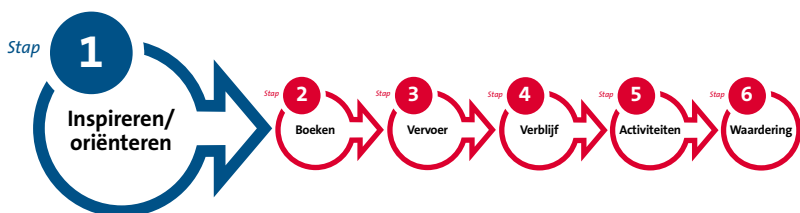

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Eendaagse en meerdaagse zakenreizen naar het buitenland in 2011

Participatie	Reizen Overnachtingen	540.000 reizigers per kwartaal
Frequentie		2,4 keer per kwartaal
Volume		5,11 miljoen reizen per jaar
Economische waarde		16,3 miljoen overnachtingen per jaar 3,8 miljard euro

Bron: NBTC-NIPO Research, CZO

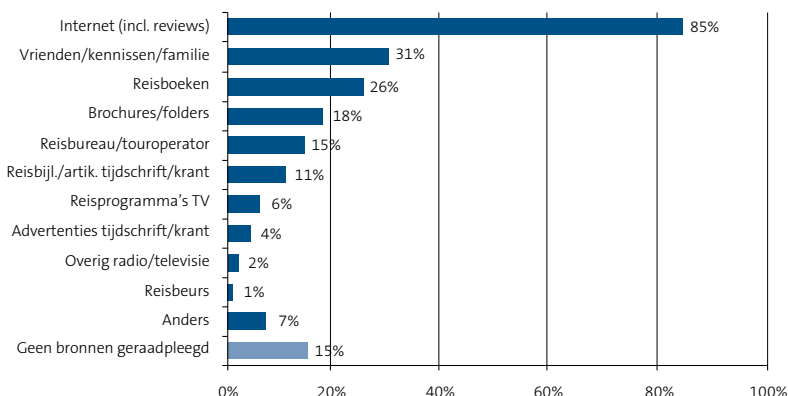

Gebruik van informatiebronnen door Nederlanders voor een dagtrip/korte vakantie in eigen land

Websites	80%
Familie/vrienden/kennissen	43%
ANWB	39%
VVV	37%
Reisgidsen	27%
Tijdschriften/magazine	17%
Kranten	15%
Televisie	7%
Social Media	6%
Radio	2%
Anders	3%
Geen van bovenstaande	3%

Bron: Blauw Research, in opdracht van VVV Nederland 2011

Geraadpleegde bronnen door buitenlanders voor een vakantie in Nederland in 2009

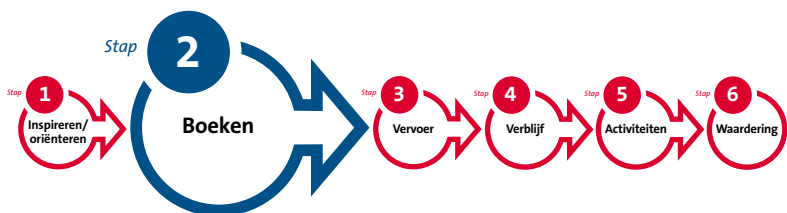

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

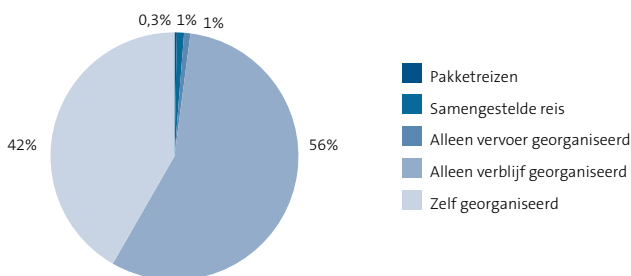
Top 10 gebruik van internet/applicaties op smartphone/tablet tijdens binnenlandse vakanties in 2012

Bekijken weersverwachting	55%
Foto's maken	43%
Nieuws volgen	42%
Navigeren, weg vinden	24%
Uploaden van foto's	18%
Zoeken toeristische attracties	18%
Zoeken/boeken restaurants, theaters	15%
Zoeken algemene toeristische info	13%
Radio luisteren, film kijken	7%
Zoeken routes, dienstregeling OV	5%

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

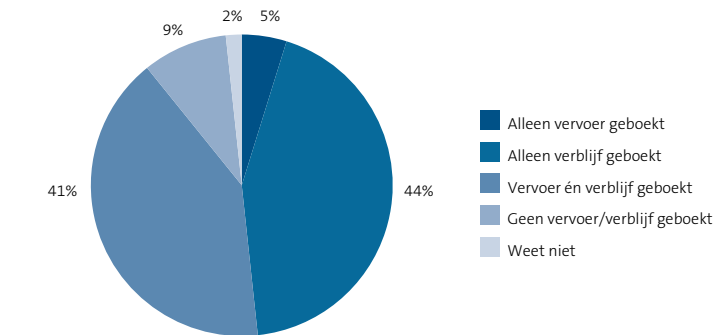

Organisatiegraad vakanties van Nederlanders in eigen land in 2012

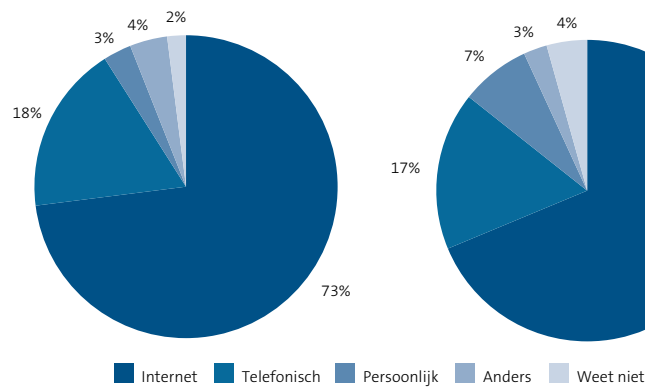
Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Organisatiegraad vakanties van buitenlanders in Nederland in 2009

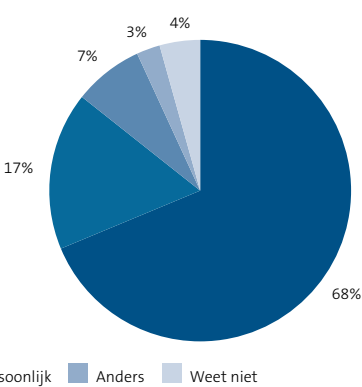
Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

Wijze van boeken van vakanties van Nederlanders in eigen land in 2012

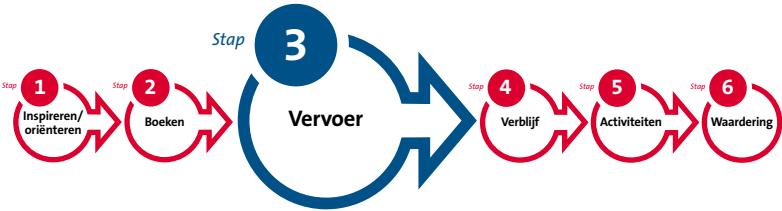

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Wijze van boeken van vakanties van buitenlanders in Nederland in 2009

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

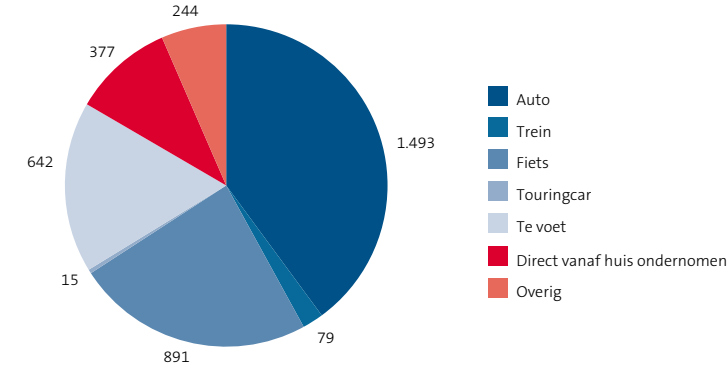

Vervoermiddel waarmee de langste afstand van de reis is afgelegd in 2012 (x 1.000)

	Binnenlandse vakanties	Vakanties van buitenlanders in Nederland
Auto	16.528	4.124
Vliegtuig	0	2.544
Trein	894	535
Touringcar, pendelbus	62	354
Boot: eigen of gehuurd/ferry	163	229
Fiets	247	70
Te voet	35	3
Overig	190	236

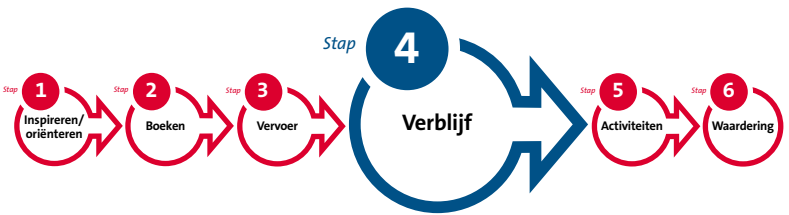
Bron: binnenlandse vakanties: NBTC-NIPO Research, CVO
Bron: vakanties van buitenlanders in Nederland: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012 NBTC

Vrijtijdsactiviteiten* van Nederlanders naar vervoermiddel in 2012 (x mln.)

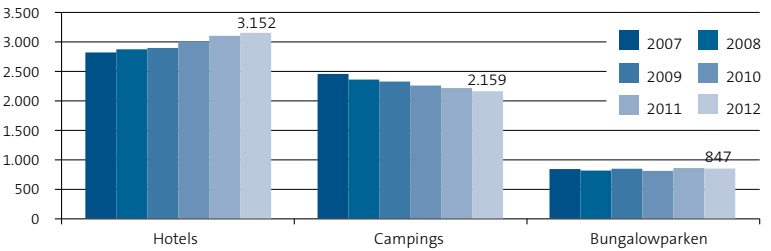

Bron: NBTC-NIPO Research, ContinuVrijeTijdsOnderzoek (CVTO)

* Definitie vrijetijdsactiviteit: dagrecreatieve activiteit die buiten de eigen woning wordt ondernomen en waarbij men minimaal 1 uur van huis is

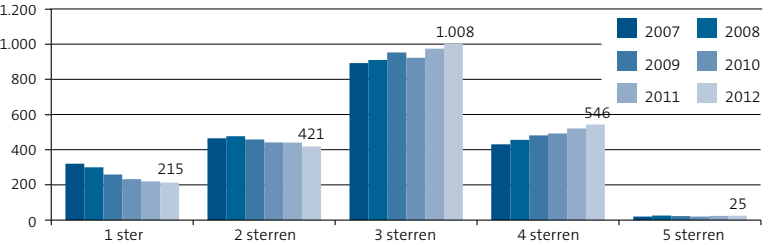

Ontwikkeling aantal accommodaties in Nederland naar logiesvorm

Bron: CBS en bedrijf Horeca en Catering

Ontwikkeling aantal hotels naar sterren

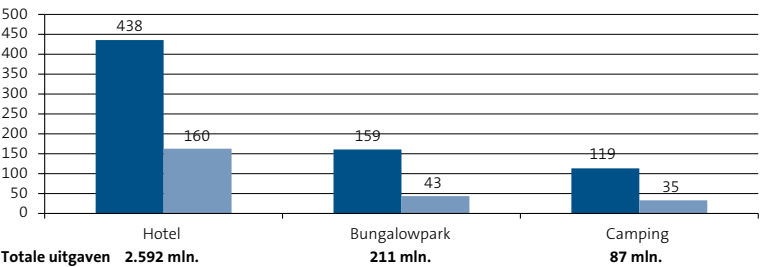
Bron: bedrijf Horeca en Catering

Aantal gasten naar land van herkomst en logiesvorm in 2012

	Totaal binnenlands (Nederland)			Totaal inkomend (Buitenland)	
Hotels	11.113			9.357	
Campings	2.711			729	
Bungalowparken	4.639			1.501	
	Top 5 herkomstlanden				
	Duitsland	GB	VS	België	Frankrijk
Hotels	1.600	1.523	932	885	559
Campings	460	40	4	100	41
Bungalowparken	888	44	4	461	42

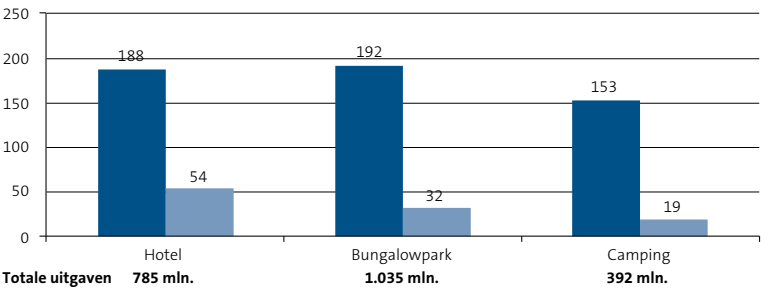
Bron: CBS

Bestedingen buitenlandse toeristen in Nederland met als bezoekmotief vakantie naar type accommodatie in 2012 (in €)

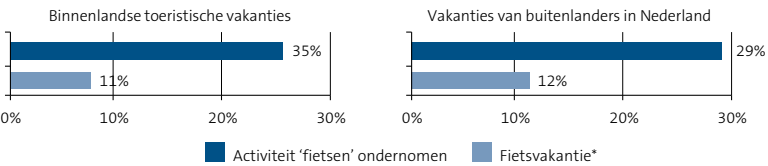
Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012

Bestedingen Nederlandse toeristen in binnenland naar type accommodatie in 2012 (in €)

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Fietsen tijdens vakanties in Nederland

Bron binnenlandse vakanties in de periode april t/m september 2012: ContinuVakantieOnderzoek 2012, in opdracht van Stichting Landelijk Fietsplatform
Bron vakanties van buitenlanders in Nederland in 2012: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012 NBTC
* Definitie fietsvakantie: vakantie waarbij tijdens meer dan de helft van de dagen is gefietst
* Definitie fietsvakantie: belangrijkste ondernomen activiteit tijdens de vakantie is fietsen

Top 3 herkomstlanden fietsvakanties in Nederland in 2012 (aantallen x 1.000)

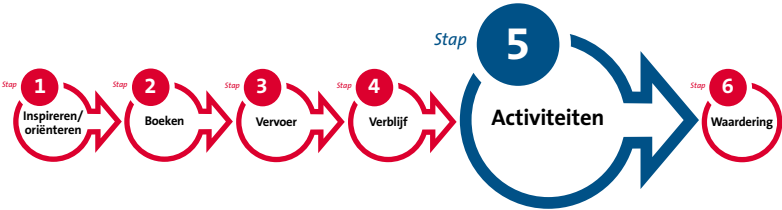
1	Duitsland (410)	2	België (260)	3	Groot-Brittannië (80)
---	-----------------	---	--------------	---	-----------------------

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme 2009, bewerking 2012 NBTC

Ondernomen watersportactiviteiten door de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder in Nederland in 2013*

	Participatie x 1.000 (aantal Nederlanders)	Frequentie per jaar (aantal activiteiten)
Varen of zeilen met een kajuitboot	694	10,0
Varen met een sloep	679	5,4
Varen met een open boot	547	4,6
Kanoën	442	3,6
Zeilen met open zeilboot	344	5,4
Roeien	252	9,8
Varen met een speedboot/jet ski	203	7,7
Duiken	147	12,2
Surfen (kite-/golf/windsurfen)	132	6,3
Waterskiën of wakeboarden	109	4,7

Bron: NBTC-NIPO Research, Het watersportonderzoek 2013
* watersportbeoefenaars (bezit, uitoefenen, huren, lenen en/of meevaren etc.) in de periode augustus 2012 t/m juli 2013

Ondernomen activiteiten door buitenlandse verblijfsgasten tijdens vakanties in Nederland in 2009

Wandelen	61%
Bezienswaardige/historische plaatsen/locaties	59%
Bar/café	59%
Funshoppen/winkelen	55%
Gastronomisch restaurant	49%
Museum	47%
Strand voor strandwandeling/uitwaaien	39%
Rondvaartboot	35%
Natuurgebied/bos	31%
De Wallen in Amsterdam	29%
Fietsen	29%
Strand voor zonnebaden	19%
Uitgaan/clubbing	17%
Coffeeshop bezocht	16%
Familie/vrienden	13%
Zaansche Schans/Volendam/Marken	13%

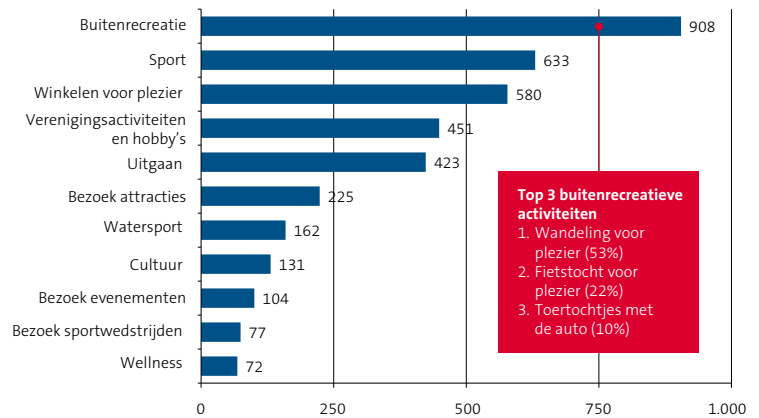
Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

Ondernomen activiteiten door Nederlanders tijdens binnenlandse vakanties in 2012

Uit eten gaan (in restaurant)	64%
Wandelingen maken	55%
Tochtjes met de auto	53%
Funshopping (winkelen voor plezier)	36%
Zwemmen	34%
Bezoek aan natuurreservaat, natuurgebied	28%
Tochtjes met de fiets	26%
Bezoek aan bezienswaardige gebouwen	23%
Bezoek aan strand	20%
Bezoek aan museum, oudheidkamer	13%
Uitgaan (cafe \ discotheek)	10%
Bezoek aan pretpark, attractiepark	10%
Bezoek aan dierenpark, safaripark, dolfinarium	8%
Tochtjes met de bus of trein	6%
Zonnebaden	5%

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

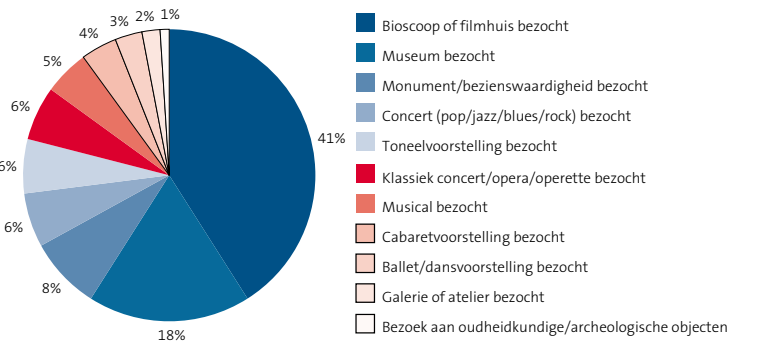
Ondernomen vrijetijdsactiviteiten* door Nederlanders in 2012 (x mln.)

Bron: NBTC-NIPO Research, CVTO

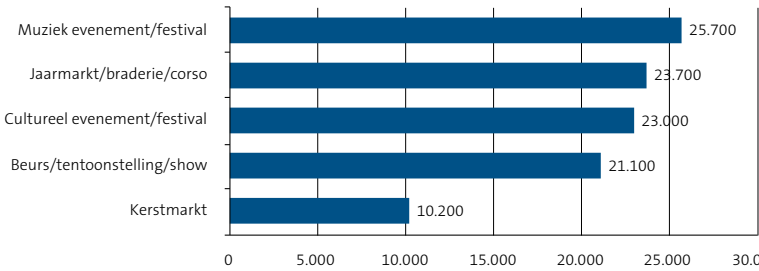
* Definitie vrijetijdsactiviteit: dagrecreatieve activiteit die buiten de eigen woning wordt ondernomen en waarbij men minimaal 1 uur van huis is

Ondernomen culturele activiteiten door Nederlanders in 2012

Bron: NBTC-NIPO Research, CVTO

Bezoek evenementen door Nederlanders in 2012 (x 1.000)

Bron: NBTC-NIPO Research, CVTO

Top 10 meest bezochte Nederlandse attractieparken, dierentuinen en musea (x 1.000)

	2010	2011	2012
1. De Efteling	3.900	4.125	4.230
2. Van Gogh Museum	1.430	1.600	1.483
3. Burgers' Zoo	1.470	1.505	1.456
4. Attractiepark Slagharen	1.469	1.450	1.450
5. Diergaarde Blijdorp	1.552	1.503	1.376
6. Attractiepark Duinrell	1.358	1.362	1.372
7. Natura Artis Magistra	1.135	1.261	1.241
8. Anne Frank Huis	1.050	1.104	1.153
9. Rijksmuseum Amsterdam	893	1.000	1.091
10. Ouwehands Dierenpark	905	935	940

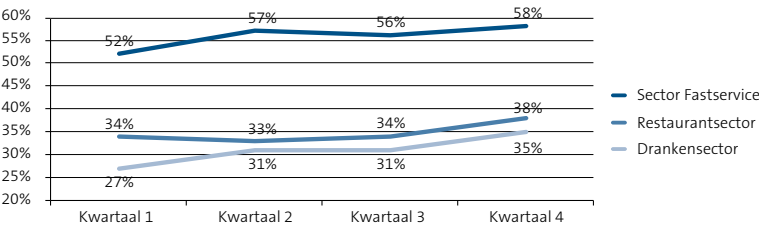
Bron: Respons - NBTC , Top 50 Dagattracties

Top 10 meest bezochte Nederlandse musea (x 1.000)

	2010	2011	2012
1. Van Gogh Museum	1.430	1.600	1.483
2. Anne Frank Huis	1.050	1.104	1.153
3. Rijksmuseum Amsterdam	893	1.000	1.091
4. Hermitage Amsterdam	650	335	569
5. Science center NEMO	509	503	528
6. Nederlands Openluchtmuseum	437	462	524
7. Sexmuseum Amsterdam “Venustempel”	510	510	500
8. Het Scheepvaartmuseum	-	-	419
9. Het Spoorwegmuseum Utrecht	354	336	360
10. Gemeentemuseum Den Haag	354	336	315

Bron: Respons - NBTC, Top 50 Dagattracties

Bezoekers aan horeca 2012, per kwartaal (als % van de Nederlandse bevolking)

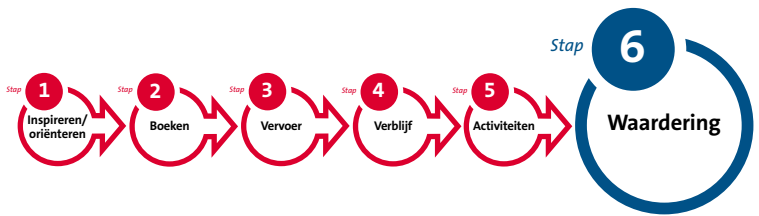

Bron: bedrijfshap Horeca en Catering

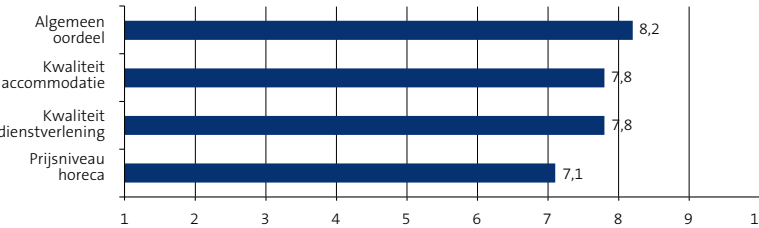
Uitgaven horeca: gemiddelde bestedingen per bezoek per gast (in €)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Drankensector	11,1	11,1	10,6	11,2	11,3	9,7
Sector Fastservice	5,0	5,2	5,2	5,5	5,6	5,6
Restaurantsector	17,1	17,9	18,2	19,2	19,4	16,4

Bron: bedrijfshap Horeca en Catering

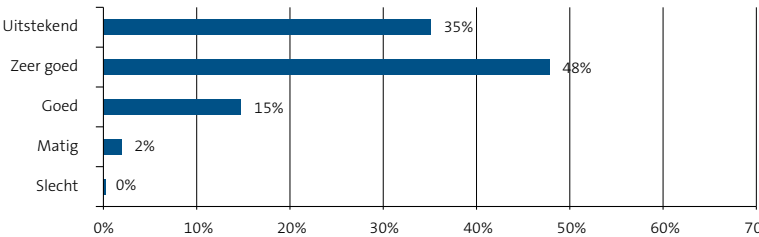

Algemeen oordeel vakanties van Nederlanders in eigen land in 2012 (in rapportcijfer)

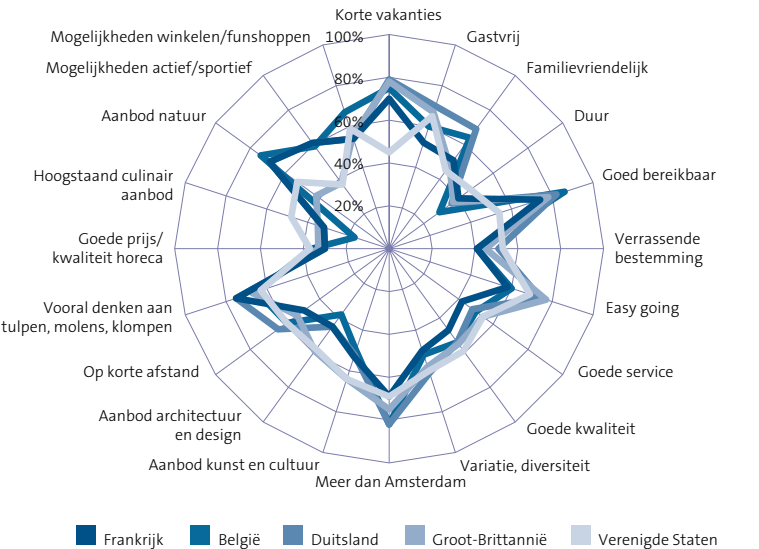
Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

Waardering bezoek aan Nederland door buitenlandse gasten met als bezoekmotief vakantie in 2009

Bron: NBTC, Onderzoek Inkomend Toerisme

Imago van Nederland als vakantieland 2012

Bron: NBTC, Holland Imago Onderzoek 2012

Leden van Gastvrij Nederland

Gastvrij Nederland www.gastvrij-nederland.nl

NBTC Holland Marketing www.nbtc.nl

RECROON www.recron.nl

Koninklijke Horeca Nederland (KHN) www.khn.nl

HISWA Vereniging www.hiswa.nl

Algemene Nederlandse Vereniging van Reisondernehmen (ANVR) www.anvr.nl

VVV Nederland www.vvvnederland.nl

ANWB www.anwb.nl

Koninklijk Nederlands Vervoer www.knv.nl

Nederlandse Vereniging van Dierentuinen www.nvddierentuinen.nl

Vereniging Van EvenementenMakers www.vvem.nl

Club van Elf www.clubvanelf.nl

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties www.vscd.nl

Schiphol Amsterdam Airport www.schiphol.nl

CLC-VECTA www.clcvecta.nl

Federatie van Werkgeversverenigingen in de Cultuur www.federatiecultuur.nl